

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Кафедра журналістики та філології

**СУЧАСНА ВІЙСЬКОВА ЖУРНАЛІСТИКА В УКРАЇНІ: ДОБІРКА
ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студента спеціальності «Журналістика»,
освітньої програми «Журналістика»,
групи ЖТ-71

Лізунова Богдана Олеговича

Науковий керівник:

Ковальова Тетяна Вікторівна,
доцент, кандидат наук із соціальних
комунікацій

Суми 2021

Бібліографічний опис

Лізунов, Б. О. Сучасна військова журналістика в Україні: добірка журналістських матеріалів [Текст]: робота на здобуття кваліфікаційного ступеня «бакалавр»; спец. 061 – журналістика / Б. О. Лізунов; наук. керівник Т. В. Ковальова. – Суми: СумДУ, 2021. – 44 с.

У роботі на основі вивчення специфіки написання журналістських текстів щодо висвітлення військової тематики та воєнного конфлікту в Україні розглядаються особливості підготовки власного творчого проекту, створення журналістських матеріалів та їх поширення у медіапросторі.

Ключові слова: воєнний конфлікт, військова тематика, журналістські матеріали.

ЗМІСТ

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1	6
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ	6
РОЗДІЛ 2	11
ОБГРУНТУВАННЯ ТА СПЕЦИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ	11
2.1 Моніторинг телеканалів «1+1» та «ICTV» щодо представлення військової тематики	11
2. 2 Специфікація інформаційного продукту	18
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	21
II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ.....	23
ВИСНОВКИ.....	43

І. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

ВСТУП

Сучасна військова журналістика потребує більш широкого розголосу, аналізу та дослідження, оскільки в нашій країні, на час війни на сході, з'явилася іще більша потреба у працівниках «четвертої влади», які б змогли вміло та правильно подавати інформацію із «гарячих точок». У свою чергу цивільні журналісти, в основному, здобувають тільки поверхневу підготовку на тренінгах та спеціальних курсах із військової підготовки, в екстрених ситуаціях цього може бути недостатньо, тому від помилок вони не застраховані. Військову журналістику потрібно розвивати, щоб мати більш кваліфікованих працівників у такій сфері, які б добре розумілись в питаннях, що пов'язані з цією тематикою.

Враховуючи те, що в нашій країні проходить антитерористична операція **актуальність** проблеми полягає забезпеченні кваліфікованого інформування суспільства про те, що відбувається на території проведення бойових дій, так і за її межами. Як показує практика, цивільні журналісти не готові висвітлювати інформацію професійно, з дотриманням журналістських стандартів та етичних норм щодо медіаматеріалів означеної тематики.

Мета роботи – створити добірку журналістських матеріалів з військової тематики. Реалізація поставленої мети буде здійснена через виконання таких **завдань**:

- ознайомитись з теоретичними засадами для подальшого дослідження та аналізу військової тематики;
- виконати моніторинг, щоб визначити особливості змістовного наповнення сюжетів українських новинних випусків на тему воєнних конфліктів, на прикладі телеканалів «1+1» та «ICTV»;
- створити власні журналістські матеріали на військову тематику.

Задум проведеної роботи полягає у виконанні самостійного науково дослідження, проведення моніторингу щодо особливостей висвітлення воєнного конфлікту на Донбасі українськими телеканалами, бачення шляхів його врегулювання, розкриття теоретичних засад щодо воєнної тематики. У власноруч написаному матеріалі робиться акцент на військову журналістику.

Структура та обсяг роботи.

Бакалаврська робота складається з пояснювальної записки, списку використаних джерел, інформаційного продукту, висновків. Загальний обсяг роботи – 44 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Військова тематика щороку набуває все більшої популярності в українських ЗМІ та в журналістиці в цілому, тому ця тема дійсно потребує детальнішого аналізу. Щоб зрозуміти, як взагалі виникла військова журналістика, ми повинні ознайомитися з такими термінами, як «конфлікт», «війна», «військовий конфлікт», «військова журналістика».

Спостерігаючи за історією людства можна впевнено сказати, що конфлікти у нашому світі існували завжди, будучи невід'ємною частиною життя. Поняття конфлікту можна визначити як «відсутність згоди між двома або більше сторонами, які можуть бути фізичними особами або групами» [5, с. 114]. Кожна сторона робить все можливе, щоб була прийнята її точка зору і заважає іншій стороні робити те саме. Саме слово «конфлікт» у перекладі з латинської означає зіткнення. Визначень цього слова існує безліч, але всі вони пов'язані з таким терміном, як «протиріччя». Воно виникає у результаті взаємодії між декількома особами. Протиріччя викликають негативні емоції, бо кожна зі сторін має індивідуальний погляд на ситуацію, яка виникла і зазвичай не може прийти до спільного рішення.

Розрізняють чотири основних типи конфліктів:

1. внутрішньоособистісний конфлікт;
2. міжособистісний конфлікт;
3. конфлікт між особистістю і групою;
4. міжгруповий конфлікт [9, с. 13].

«Свідомість особистості при втягуванні у конфлікт «хворобливо» викривлюється, і ці викривлення динамічно нарощуються, свідомість конфліктуєчого проходить певні фази, що мають чіткі межі» [4, с. 55]. Перехід від

спокійної розмови, до виникнення ситуації з непорозумінням зазвичай виникає раніше, ніж розуміння того, що особа вже втратила контроль над розмовою.

А. Ішмуратов виокремлює чотири фази протікання конфлікту:

1) Латентна фаза. Латентність (прихованість) – характеристика фази, що вказує на прагнення не оголювати суперечність спілкування, продовжувати «грати» в нібито нормальні стосунки. Залежно від характерів учасників спілкування такий період уникнення відкритих зіткнень і пояснень може тривати невизначено довго, але може перейти у наступну фазу майже миттєво після латентного інциденту «незрозумілості», тобто оцінюваного як незрозумілий. Основна особливість спілкування в латентній фазі конфлікту – це виникнення непорозумінь, що виявляються через різні ситуації з приводу різних аспектів діяльності [7, с. 107].

2) Демонстративна фаза. У демонстративній фазі люди прагнуть переконати один одного «Чому тобі це не подобається?». Контактують, спілкуються, і це майже нормальний тип спілкування. Акцентується увага на тому, чим вони відрізняються один від одного. Будь-яка відміна використовується для створення негативного образу. Дискусії з метою переконати один одного перетворюються на емоційні суперечки, а потім на «гризню», взаємні звинувачення один одного, і, насамкінець, розрив спілкування, оскільки психологічно неможливо спілкуватися, «марно», бо існує переконання у неможливості переконати. Опоненти не говорять на загальні теми. Кінець демонстративної фази – остракізм, ігнорування опонента як такого, що існує. Припинення комунікативного спілкування [7, с. 108].

3) Агресивна фаза. В агресивній фазі вся увага поглинута бажанням зробити якомога гірше іншому. Я реалізує не себе, а намагається зруйнувати Я-Концепцію противника. (Опонент перетворюється на противника.) Але агресія не виражена демонстративно. Важлива особливість агресивної фази полягає в тому,

що ви забули про свої інтереси: вам хочеться, щоб противникові було дуже погано. Але ця агресія прихована.

4) Батальна фаза. Перехід до батальної фази характеризується «оголошенням війни». Я навмисне загострює конфлікт, заявляє про свою конфліктність, йде ескалація конфлікту, тобто нагромадження порушень. Наклеп, інсинуація. Я виражає себе у спілкуванні як ворога і оголошує про свої наміри як агресивні [7, с. 109].

І нарешті фінал конфлікту. Конфлікт не обов'язково має проходити через усі чотири фази. Як тільки припиняється спілкування, ми вже маємо наслідок конфлікту. Звичайно ж, під припиненням спілкування слід розуміти припинення інтеракції, тобто опоненти перестають «думати» один про одного. Спілкування може зовні виглядати як таке, що припинилося, але опоненти продовжують «думати» один про одного, що може означати перехід конфлікту в агресивну фазу.

Якщо посередником поставлена мета відновити відносини, то залежно від того, на якому етапі ці відносини були перервані, розробляються рекомендації і стратегія посередника [7, с. 110].

Наступний термін, який ми розглянемо – це «війна», бо саме в це може перерости конфлікт. Війна – це соціально-політичне явище, що представляє найбільш гостру форму розв'язання суспільно-політичних, економічних, ідеологічних, національних, релігійних, територіальних та інших протиріч між державами, народами, націями, класами і соціальними групами засобами збройного насильства [2]. Війна, отже, є «актом насильства, щоб змусити нашого супротивника виконати нашу волю» [21].

Наприкінці 80-х років сформувалася одна з основних концепцій, яка дозволила досліджувати і оцінювати озброєні конфлікти, методологічною основою яких стала загальна теорія конфлікту. Військовий конфлікт – «сутичка, протиборство, форма вирішення протиріч між державами, соціальними групами із

застосуванням збройної сили» [17, с. 54]. А. Клименко військовий конфлікт визначає ж як будь-яке збройне зіткнення, форму вирішення протиріч між державами, різними соціальними групами із застосуванням воєнної сили.

У Воєнній доктрині України (редакція 2004 року) військовий конфлікт визначається як спосіб розв'язання суперечностей між державами з двостороннім застосуванням зброї або у разі збройного зіткнення всередині держави. Він може відбуватися у формі:

- регіональної війни;
- війни між державами;
- локальної війни [15].

Дати однозначне формулювання поняттю «військова журналістика» складно, але в «західному» медіапросторі воно має три визначення: це «defense journalist» («журналіст з оборонної теми»), «war correspondent» («військовий кореспондент») і «hot spot reporter» («репортер у гарячій точці») [13, с. 34]. Defense journalist – це аналітик, який пише до великих видань на військові теми. War correspondent використовується при позначенні журналіста, який знаходиться у кадрі. Hot spot reporter – кореспондент, який віщає безпосередньо з гарячої точки. Щоб скласти уявлення про українську військову кореспонденцію, потрібно з'єднати ці три поняття в одне.

Такий рід діяльності, як військова журналістика, спрямований на висвітлення конфліктних і бойових дій, згідно дотримання усіх правил журналістської етики і, що не менш важливо, – правил резолюції ЮНЕСКО про «Тероризм та ЗМІ» 2002 року [18], де виокремлюється три основні принципи роботи журналістів:

1. Безпека потенційних жертв. Це означає, що журналіст повинен уникати дій, які можуть нести шкоду полоненим і людям у зоні ризику.

2. Професійність ЗМІ. Журналіст повинен з обережністю висвітлювати інформацію про контртерористичні операції та терор.

3. Безпека журналістів. Це список завчасно створених правил окремої редакції, яких повинен дотримуватися кожен воєнний кореспондент.

Права журналістів у зоні військових конфліктів закріплені Конвенцією про закони і звичаї війни на суходолі (1949 р.) [14] та Конвенцією про ставлення до військовополонених (1907 р.). Журналісти у зоні збройного конфлікту знаходяться під захистом міжнародного гуманітарного права, але для цього вони повинні мати спеціальну акредитацію [16].

Згідно цитати Міністерства оборони України можна говорити про те, що військова журналістика у нашій країні виконує ідеологічну функцію. «Завдяки журналістам, зокрема і військовим, наші Збройні Сили є лідерами довіри в суспільстві. Це результат праці представників і військових медіа», – говориться на сайті Міністерства оборони України [19].

Ще у 2013 році С. Горевалов зазначав, що система військових ЗМІ бурхливо почала розвиватися у нашій країні, тим самим захищаючи Україну в інформаційному просторі. «Інформація в умовах військової діяльності набуває особливого сенсу. Вона стає засобом протиборства при досягненні завдань інформаційної та воєнної безпеки держави», – пише журналіст [3, с. 250]. Варто пам'ятати, що особисті прагнення журналістів нашої держави не завжди відповідають стандартам «4 влади», тому медіа іноді також можуть подавати фейкову інформацію.

Таким чином, варто наголосити, що особливо гострою тема військових конфліктів та воєнної журналістики стала для українців на початку 2014 року, коли російські загони вторглися на територію українського Донбасу, анексували Крим і проголосили «державний суверенітет» ДНР та ЛНР. Відтак, означена тема заслуговує на увагу та потребує наукових досліджень у цій сфері.

РОЗДІЛ 2

ОБГРУНТУВАННЯ ТА СПЕЦИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ

2.1 Моніторинг телеканалів «1+1» та «ІСТV» щодо представлення військової тематики

Одним із завдань нашого дослідження є моніторинг українських телеканалів, проведений з метою визначення особливостей висвітлення ситуації збройних конфліктів в українському медіапросторі на прикладі програм «ТСН» (телеканал «1+1») і «Факти» (телеканал «ІСТV»).

«1+1» – це перший україномовний національний канал, який розпочав своє мовлення у вересні 1995 року, фактично започаткувавши сучасне українське телебачення. Сьогодні канал продовжує розвиватись. Генеральний продюсер каналу «1+1» – Максим Кривицький [12]. Для моніторингу нами було відібрано 7 випусків за період з 03.04.2021 по 09.04.2021.

У ході моніторингу встановлено, що 8 з 14 сюжетів мають порушення, це 58.2 % (результати дослідження представлено у Таблиці 1, де зазначені тільки ті матеріали, у яких були порушені стандарти військової журналістики). Найчастіше порушення стосувалися точного місця дислокації бійців (у 2 матеріалах) і загибелі військових (у 2 матеріалах). У репортажі за 03.04.2021 ведуча ТСН повідомляє про загибель одного бійця, ім'я якого поки не відоме, тим самим піднімаючи емоційну напруженість серед родичів інших військових.

Матеріал за 04.04.2021 має схожі порушення. У сюжеті показано фотографії загиблих, але не зазначаються їхні імена. А от сюжет, який був відзнятий для випуску «ТСН» за 06.04.2021 має дещо інше порушення, там, у репортажі про загострення ситуації в Азовському морі поблизу Широкіного, називаються імена деяких військовослужбовців, які повинні були б бути замінені на позивні або ж

взагалі залишитися анонімними. Порухення, які стосувалися місця дислокації бійців були виявлені у матеріалі за 03.04.2021, де повідомляється майже про точне місце знаходження нашої армії (с. Шепетівка) і про 6 осіб, які загинули та зазнали поранень на цій самій території, хоча контекст цього не вимагав. Схожа ситуація була у сюжеті за 05.04.2021. Моніторинг також виявив порушення і в інших випусках, так, наприклад, у сюжеті під назвою «Втрати на фронті» більша частина матеріалу була присвячена президенту України, аніж втратам на фронті. До того ж для детальнішого освітлення новини були використані аматорські кадри з тік току, які можуть бути недостовірними.

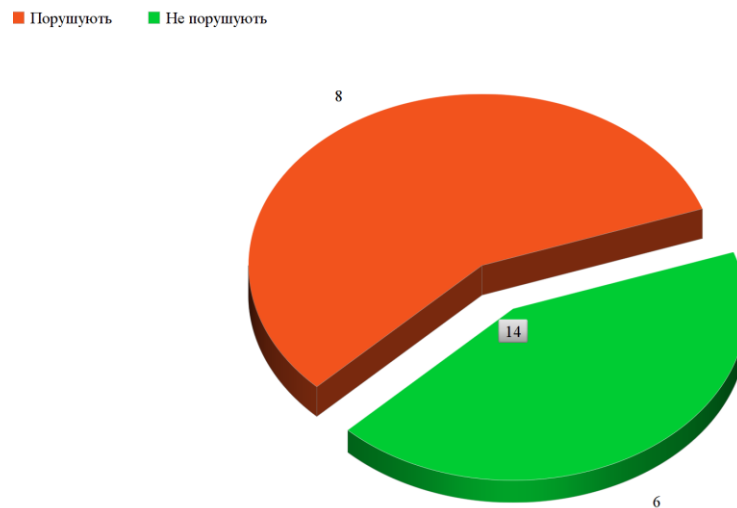

Рис. 1.1 Кількість матеріалів, які порушують/не порушують правила військової журналістики

Таблиця 1.1

«ТСН»

Дата	Назва матеріалу	Оцінка
03.04.2021	Загиблій на фронті	Ведуча ТСН повідомляє про загибель одного бійця, ім'я якого поки не відоме, тим самим піднімаючи емоційну напруженість серед родичів інших військових, чого робити не варто. Паралельно з тим повідомляється майже про точне місце дислокації нашої армії

		(с. Шепетівка) і про 6 осіб, які загинули та зазнали поранень на цій самій території, хоча контекст цього не вимагав.
04.04.2021	Замінована країна	У сюжеті показано фотографії загиблих, але не зазначаються їхні імена. «Очільник Кремля обговорював з Берліном та Парижем Україну, але без України. Цей алгоритм Кремлівського шантажу доказ того, що війною керують із Москви», – це пряма цитата одного з журналістів ТСН, яка може вводити глядачів в оману, через неправильність побудови тези. Співробітник 1+1 не цілком логічно подає новину, оскільки те, що «очільник Кремля обговорював з Берліном та Парижем Україну, але без України» не є прямим доказом того, що «війною керують із Москви». За таких умов новину можна вважати не цілком достовірною та не логічною.
05.04.2021	Обстріли на передовій	Говориться про точне місце розташування українських військових.
06.04.2021	Напруга у морі	У репортажі про загострення ситуації в Азовському морі поблизу Широкіного називаються імена деяких військовослужбовців, які повинні були б бути замінені на позивні або ж взагалі залишитися анонімними.
07.04.2021	Призов резервістів	Журналістами недостатньо достовірно описано законопроект №3553. Тільки після коментаря від юриста все стає більш-менш зрозуміло.
08.04.2021	Втрати на фронті	Більша частина матеріалу присвячена президенту України, аніж втратам на фронті. У сюжеті використовуються кадри з Тік Току, які

		не мають підтвердження того, де вони були зняті і чи не є це відео фейком.
09.04.2021	Порятунок поранених	Репортаж уже з'являвся у минулому випуску ТСН за 08.04.2020. Його продублювали ще раз, але з доповненнями, тому інформацію можна вважати застарілою.

ICTV – перший в Україні недержавний загальнонаціональний канал. Сьогодні ICTV володіє однією з найбільших недержавних мереж ефірного мовлення в Україні. Обсяг мовлення – 24 години на добу. Дивитися програми ICTV має змогу 95,5% населення України, а це майже 41 мільйон людей. Пріоритетним для ICTV вже багато років залишається інформаційний блок мовлення. На каналі виходять інформаційні програми «Факти», «Факти. Спорт», а також підсумковий публіцистичний проект «Факти тижня з Оксаною Соколовою» [11]. Для моніторингу нами було відібрано 7 випусків за період з 11.04.2021 по 17.04.2021.

Моніторинг матеріалів програми «Факти» на телеканалі «ICTV» був проведений за такими ж критеріями, результат представлений у Таблиці 1.2.

У ході моніторингу встановлено, що 12 з 28 сюжетів мають етичні порушення, а це 42.8 %. Найчастіше вони стосувалися військової таємниці та дещо суб'єктивної подачі фактів.

Репортаж за 11.04.2021 є тому підтвердженням. У ньому подають недостатньо перевірену інформацію щодо перехопленої розмови куратора РФ і російського бойовика, а також повідомляється про 2 американських кораблі, які повинні найближчим часом зайти до Чорного моря, тим самим розкриваючи стратегічну таємницю.

У матеріалах «Усунули ворожі танкові підрозділи! Військові навчання в Україні», «На Харківщині СБУ, Нацгвардія і військові проводять

антитерористичні відпрацювання» повністю розкриваються усі тактичні заходи підготовки ЗСУ, починаючи від місця проведення (під Молдовою) і закінчуючи розкриттям головного завдання – не допустити провокації з моря і узбережжя Дністровського лиману. Суб'єктивність простежується у випуску за 15.04.2021, де на початку матеріалу ведучий стверджує про те, що саме останні дії Росії «розбудили» США та союзників від тривалого сну. Висловлення є суб'єктивним, оскільки про плани дій Америки та інших сторін у цьому конфлікті ЗМІ не можуть знати достовірно.

Таким чином, недостовірна подача інформації – це ще один недолік, який був виявлений у ході моніторингу. У сюжеті за 14.04.2021 «Можуть атакувати з моря» прозвучала фраза про те, що задля поліпшення ситуації на Азовському морі, Москва через Волгу і Дон перекидає додаткові кораблі. «Москва ж, щоб поліпшити свої позиції на Азовському морі, з Каспію через Волгу і Дон перекидає додаткові кораблі», – говорить ведуча «Фактів». Сказане не є достовірним, бо інформація щодо того, навіщо Росія дійсно перекидає додаткові кораблі до Азовського моря невідома. До того ж назва матеріалу також є лише припущенням можливої атаки, що також можна вважати недостовірною інформацією, яка може вплинути на емоційний стан глядача і поширити паніку.

Отже, як і у випадку з «1+1», «Факти» також не надають повної інформації щодо загиблих військових зі сторони ЗСУ. Варто також відмітити і те, що у матеріалах, які стосуються конфлікту на Сході України по декілька разів використовує фрагменти з інших репортажів, що не відповідає стандартам журналістики. Спільним у обох каналів є і те, що слово «російський» майже завжди звучить у негативному контексті, таке ставлення може призвести до національної неприязні.

■ Порують ■ Не порують

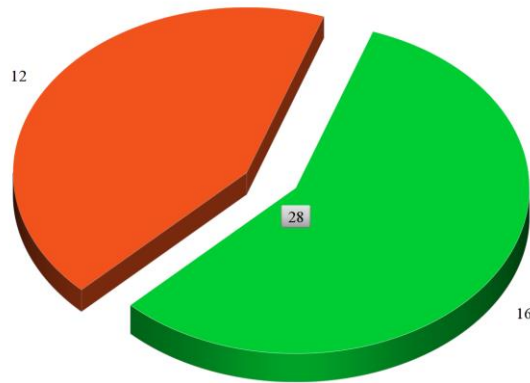

Рис. 1.2 Кількість матеріалів, які порують/не порують правила військової журналістики

Таблиця 1.2

«ICTV»

Дата	Назва матеріалу	Оцінка
11.04.2021	До чого готується Путін?	Недостатньо перевірена інформація щодо перехопленої розмови куратора РФ і російського бойовика. Повідомляється про 2 американські кораблі, які повинні найближчим часом зайти до Чорного моря, тим самим розкриваючи стратегічну таємницю.
11.04.2021	Югославська «буря»	У деяких частинах інформація подається дещо суб'єктивно. Присутні кадри з трупами людей, які лежать просто на вулицях.
12.04.2021	Один військовослужбовець дістав смертельне вогнепальне кульове поранення	Повідомляється про одного загиблого з боку української армії, але без уточнень хто саме. Таке висвітлення фактів може спровокувати паніку серед тих, чії рідні та друзі зараз служать на Сході України. До того ж у матеріалі повідомляється про місце дислокації наших військових, чого також бути не повинно.

13.04.2021	Усунули ворожі танкові підрозділи! Військові навчання в Україні	Повідомляється про навчання військ. У кадрі демонструють українське озброєння, тим самим розкриваючи військову таємницю.
13.04.2021	Весна в окопах і снайпери. Ситуація на передовій	На початку сюжету ведуча говорить про те, що наші солдати гинуть щодня, але це не відповідає достовірній інформації.
14.04.2021	ЗСУ зазнають втрат!	Назва матеріалу не сприяє підтримувannya бойового духу ЗСУ. Знову ж таки повідомляється про загибель військових, але без їхніх імен, що може вплинути на емоційний стан родичів військовослужбовців, які будуть переглядати цей сюжет.
14.04.2021	Можуть атакувати з моря	«Москва ж, щоб поліпшити свої позиції на Азовському морі, з Каспію через Волгу і Дон перекидає додаткові кораблі», – говорить ведуча «Фактів». Сказане не є достовірним через те, що інформація щодо того навіщо Росія дійсно перекидає додаткові кораблі до Азовського моря невідома. До того ж назва матеріалу також є лише припущенням можливої атаки, що також можна вважати недостовірною інформацією, яка може вплинути на емоційний стан глядача і поширити паніку.
15.04.2021	Нове військове вторгнення Росії в Україну можливо - ЦРУ	«Вже очевидно, що останні дії розбудили США та союзників від тривалого сну», – така фраза прозвучала на початку сюжету. Висловлення є суб'єктивним, тому не відповідає основним принципам журналістики.

15.04.2021	На Харківщині СБУ, Нацгвардія і військові проводять антитерористичні відпрацювання	Матеріал повністю розкриває усі тактичні заходи підготовки ЗСУ, починаючи від місця проведення (під Молдовою) і закінчуючи розкриттям головного завдання – не допустити провокації з моря і узбережжя Дністровського лиману.
16.04.2021	У разі повномасштабного наступу Росії партнери нададуть Україні зброю і техніку	Розголошується про партнерські відносини України з іншими країнами, які у разі загострення конфлікту нададуть нашій державі зброю. Можливо, ця інформація підготовлена задля покращення становища в інформаційній війні, але все ж таки це не відповідає стандартам військової журналістики.
16.04.2021	Для захисту населення. У Києві оновили карту бомбосховищ міста	Озвучується інформація про бомбосховища, яка буде в необмеженому доступі, хоча російська сторона не повинна була б про це дізнатися.

2. 2 Специфікація інформаційного продукту

Нами було створено 3 журналістські матеріали, кожен із яких відноситься до різних жанрів (у нашому випадку це кореспонденція, інтерв'ю та розслідування) і має різну цільову аудиторію.

«Не хочеш до армії? Як не піти туди законно» – кореспонденція, цільова аудиторія – юнаки призовного віку (18-27 років). Для створення матеріалу нами було проаналізовано закони України і висвітлено всі можливі варіанти, за яких призовник матиме можливість не проходити строкову службу в ЗСУ у тому разі, якщо і сам цього не хоче. Авторський задум полягає в інформування суспільства щодо цієї теми з дотриманням законів нашої країни.

Чим освіта у військовому інституті відрізняється від інших ВНЗ України або ж строкової служби – інтерв'ю, цільова аудиторія – школярі 11 класів. Для створення матеріалу ми запросили курсанта Житомирського військового інституту ім. С. П. Корольова. Питання були підбрані так, щоб читачі, а конкретніше – майбутні абітурієнти могли отримати інформацію про цей навчальний заклад і зокрема про цю спеціальність безпосередньо від особи, яка сама там навчається. Авторський задум полягає в інформуванні школярів щодо однієї із військових спеціальностей в Україні.

Проблема «білих» квитків – розслідування, цільова аудиторія – юнаки призовного віку, медики та військовослужбовці. Матеріал підіймає тему так званих «білих квитків». У народі міцно закріпився цей термін, проте в дійсності такого документа не існує. Зазвичай так називають стандартний військовий квиток, який був виданий призовникам, звільненим від армії через проблеми зі здоров'ям. Таким чином, якщо юнак отримав цей документ, то ця людина не придатна або обмежено придатна до військової служби. У розслідуванні ми висвітливо як за допомогою незаконних методів люди ухиляються від проходження строкової служби та що спричинило підвищення цін на «білі» квитки. Найімовірнішим варіантом цього є відносно новий Закон № 3553. Авторський задум полягає у проведенні розслідування з метою відповісти на питання, які прозвучали вище.

Назва матеріалу	Жанр	Авторський аркуш
Не хочеш до армії? Як не піти туди законно	Кореспонденція	0, 13
Чим освіта у військовому інституті відрізняється від інших ВНЗ України або ж строкової служби	Інтерв'ю	0, 33

Проблема «білих» квітків	Розслідування	0, 24
--------------------------	---------------	-------

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барынькин В. Локальные войны на современном этапе (характер, содержание, классификация). *Военная мысль*, 1994. № 6. С. 7.
2. Военні конфлікти другої половини ХХ ст.: Зб. наук. ст. / за ред. Кульчицький С. В. Київ : Ін-т історії України НАН України, 2004. 100 с.
3. Горевалов С., Зикун Н. Військові ЗМК в інформаційному просторі України: Завдання й перспективи розвитку. *Львівський Вісник*. 2013. С. 250.
4. Гришина Н. В. Я и другие: Общение в трудовом коллективе. Ленинград : Лениздат, 1990. 55 с.
5. Елсуков А. Н. Конфликт. Социологический словарь / ред. К. В. Шульга. Минск, 1991. С. 114.
6. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації / Буроменський М., Штурхецький С. Білз Емата та ін. Київ, 2016. 124 с.
7. Ишмуратов А. Т. Конфликт і згода. Київ : Наукова думка, 1996. С. 107–110.
8. Клименко А. Ф. К вопросу о теории военных конфликтов. *Военная мысль*, 1992. № 10. С. 32.
9. Курбатов В. И. Конфликтология. изд. 3-е, стер. Ростов-на-Дону : Феникс, 2009. 445 с.
10. Лавніченко О. В., Годлевський С. О. Сутність збройного конфлікту всередині держави та підходи до його типології. *Честь і закон*, 2015. № 4. С. 4–14.
11. Офіційний сайт телеканалу «ICTV». URL: <https://ictv.ua/ru/pro-kanal/>
12. Офіційний сайт «1+1» медіа. URL: <https://media.1plus1.ua/ua/media/channels/1plus1>
13. Погорельский М., Сафранчук И. Современная военная журналистика: опыт, проблемы, перспективы. М. : Гендальф, 2002. 34 с.

14. Положення про закони і звичаї війни на суходолі: IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі від 18.10.1907. Женевська конвенція, 1907. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222

15. Про воєнну доктрину України : Указ президента від 15.06.2004 р. № 648. Воєнна доктрина України. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/648/2004/ed20040615>

16. Про поводження з військовополоненими : конвенція від 12.08.1949. Женевська конвенція. 1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153

17. Россия (СССР) в локальных войнах и военных конфликтах второй половины XX века / Под ред. Золотарёва В. А. Москва : Кучково поле, Полиграфресурсы, 2000. 576 с.

18. «Тероризм та засоби масової інформації» : резолюція конференції ЮНЕСКО від 02.05.2002 р. / Маніла: ЮНЕСКО, 2002. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000135256?posInSet=1&queryId=5c663bfa-5102-4da8-90d6-1b3fbb894d07>

19. У військових журналістів тепер є власне свято : Міністерство оборони України від 16.02.2019. Міністерство оборони України. 2019. URL: <https://www.mil.gov.ua/ministry/zmi-pro-nas/2019/02/16/voni-pochinayut-i-zavershuyut-informacijnu-dobu-kraini/>

20. Хохлов А. На той войне – незначимой. Москва, 2001. С. 149.

21. Carl von Clausewitz. About the war. 1832. part one, chapter one. URL: <https://www.clausewitz.com/index.htm>.

II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

Не хочеш до армії? Як не піти туди законно

Незважаючи на те що військова служба є обов'язком кожного громадянина України, не всі хочуть витратити час на її проходження, особливо, якщо на це є якісь вагомі причини. Весняний призов, як і осінній, досі діють у нашій країні, тому молоді хлопці, які підпадають під цю категорію можуть у будь-який момент отримати повістку з вимогою прийти на медогляд або ж приступити до військової служби. Як реагувати на це, чого чекати і чи можливо отримати «відстрочку»? Якщо тобі немає 20, тебе можуть забрати до лав збройних сил нашої держави, що про це говорить законодавство України? Ще декілька років тому призову підлягали молоді люди старше 20 років, проте на сьогоднішній день цей вік знизився до 18, але в основному люди цього віку йдуть до армії за власним бажанням. Уже декілька років ходять чутки про те, що строкову службу відмінять і замінять контрактною, але поки в це важко повірити через війну на Донбасі, яка триває уже 7 років (починаючи від квітня 2014). Рішення, які стосуються термінів призову приймає президент, а указ про це повинен бути опублікований у засобах масової інформації не пізніше, ніж за місяць до кінця року.

Які терміни проходження строкової служби у лавах збройних сил нашої країни – залежить від рівня освіти. Тим, хто отримав вищу, потрібно відслужити 12 місяців, усім іншим – 18. На сьогоднішній день норми та умови проведення призову регламентуються Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу», який виконується два рази на рік – восени та навесні. Особи, які проходять строкову службу, не відправляються до зони військових конфліктів, а підготовку проходять на мирній території. Стаття 17 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» передбачає цілий перелік причин, які дають право уникнути або ж отримати відстрочку від перебування у лавах

збройних сил нашої держави. Рішення про відстрочку від призову може прийматися районними (міськими) військовими комісаріатами за сімейними обставинами, при наявності серйозних захворювань, для отримання освіти і продовження професійної діяльності. Останнє передбачає надання можливості продовжувати трудову діяльність священнослужителям, медпрацівникам, учителям, кандидатам у депутати та місцевим головам.

Коли та кого можуть забрати до армії, в яких випадках і за яких причин людину призового віку – громадянина України можуть не взяти до лав збройних сил, хто повинен служити, а у кого є можливість уникнути призову? До категорії осіб, які підходять для проходження строкової служби відносяться люди від 18 і до 27 років. Право на відстрочку можуть отримати деякі студенти, ті у кого є діти, вагітна жінка, єдині годувальники сім'ї та ті, хто за станом здоров'я визнані як непридатні до військової служби. Повністю отримати звільнення від громадянського обов'язку можуть тільки ті люди, які непридатні до служіння у лавах збройних сил через деякі захворювання, судимі, ті, хто закінчив воєнну кафедру під час навчання у ВУЗі з присвоєнням офіцерського звання, чиї близькі родичі загинули або ж отримали інвалідність під час проходження армійської служби та ті громадяни, яким на момент проходження служби за контрактом виповнилося 27 років. Непридатність може бути як постійною, так і тимчасовою, в останньому випадку після закінчення дії відстрочки громадянин повинен прийти до військкомату, де вже комісія буде приймати рішення про придатність особи до служби або ж просто вручить військовий квиток.

При проходженні медкомісії у зв'язку з непростю епідеміологічною ситуацією в Україні та світі всі особи призовного віку в обов'язковому порядку проходять COVID тестування, у випадку позитивного результату ви можете також отримати відстрочку. Хто придатний до військової служби, а хто ні, згідно медкомісії, визначають лікарі-спеціалісти. Саме за результатами обстежень

комісія може зробити висновок, до якої категорії людей відноситься особа призовного віку:

- 1) придатний до проходження військової служби;
- 2) придатний, але з деякими обмеженнями;
- 3) непридатний до військової служби в мирний час;
- 4) непридатний (громадянин знімається з військового обліку);
- 5) тимчасово непридатний.

Перелік захворювань, за яких особа не може виконувати громадянський обов'язок, достатньо широкий, до нього відносяться вроджені патології та дефекти, психічні порушення, хвороби, які пов'язані з порушенням зорового та слухового апаратів, серцево-судинні, порушення в роботі шлунково-кишкового тракту, опорно-рухової системи, ендокринної, у тому числі діабет, онкологічні захворювання, доброякісні пухлини, які впливають на стан інших органів людини, а також плоскостопість 3 ступеня, хвороби нирок, туберкульоз, вірус імунодефіциту, сифіліс, сколіоз, фізичний та психічний розвиток, який не відповідає віку призовної особи. Варто пам'ятати, що на сьогоднішній день не кожен може похизуватися хорошим станом здоров'я, тому все частіше причини відстрочки або ж отримання «білого квитка» пов'язані саме з цим.

За спробу ж цілеспрямованого ухилення від проходження воєнної служби у нашій країні, без вагомої на те причини, передбачена як адміністративна, так і кримінальна відповідальності.

Чим освіта у військовому інституті відрізняється від інших ВНЗ України або ж строкової служби

На сьогоднішній день, враховуючи ситуацію у нашій державі, слово «війна» з кожним днем стає актуальнішим. Конфлікти досі тривають роками і в інших країнах світу. Здавалося б, після епохи «холодної війни» масштабні воєнні дії повинні були б припинитися, але кожного разу мир відходить на другий план, коли з'являються особистісні інтереси. Щоб мати можливість захищати свою територію, країна повинна мати озброєння та добре підготовлених бійців. Армія – це лише один зі шляхів, який дозволить виховати молодь. Інший – військовий інститут. Такий навчальний заклад спеціалізується саме на професійній підготовці солдатів будь-якого призначення, але чим же освіта там відрізняється від інших ВНЗ України або ж строкової служби? Для того щоб відповісти на це та інші питання, ми запросили студента 3 курсу одного з провідних військових інститутів нашої країни.

- ***Привіт, де навчаєшся і на кого?***

- *Привіт, навчаюся у Житомирському військовому інституті ім. С. П. Корольова, на кого сказати не можу.*

- ***Чому не можеш?***

- *Тільки спеціальність. Це забезпечення військ (сил).*

Якщо говорити детальніше, то Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова – це державний вищий навчальний заклад III рівня акредитації. Утворений у 1919 році як навчальний заклад, що готує фахівців протиповітряної оборони. На сьогоднішній день готує як військових, так і цивільних фахівців у галузях радіотехніки, системної інженерії, інформаційної та кібернетичної безпеки тощо. Інститут має велику наукову школу, досліджує та розробляє роботизовані системи військового призначення. Має досвід участі в бойових діях (серед цього – на Сході України).

Джерело: офіційний сайт Житомирського військового інституту

- **Чому вирішив вступити саме до військового інституту?**
- *Рішення вступити саме до військового інституту було дуже зваженим. Станом на 2018 рік у нашій країні уже 4 роки йшла, не побоююсь цього слова, війна, тому і вирішив, що вступ до військового інституту зараз є перспективним вкладом у свій розвиток, враховуючи те, що українська армія з кожним роком розвивається.*
- **Тобто твоєю метою вступу сюди була допомога своїй країні у майбутньому вирішенні воєнного конфлікту?**
- *Так, ти маєш рацію.*
- **Що брав з собою, коли їхав на навчання? Що знадобилося, а чого бракує?**
- *Першим етапом була так звана «абітура», куди я приїхав за запрошенням, у якому вказали, що саме потрібно взяти з собою. В основному – це*

речі для особистої гігієни, документи та одяг. Після приймальної комісії для абітурієнтів, мене на 3 дні відпустили додому, щоб я мав змогу підготуватися до навчання. Повертаючись сюди, з собою уже потрібно було мати різного роду канцелярію, як для звичайного навчання у будь-якому іншому освітньому закладі. Натільну білизну, форму, берці мені видали уже в інституті.

- **Ти брав з собою гаджети? І чи дозволяли вам користуватися ними?**

- Нам забороняється користуватися засобами мобільного зв'язку в службовий час, але телефон у мене з собою є.

- **Тобто там, окрім телефону, нічого такого з собою ти більше не маєш?**

- Ще дозволяється користуватися ноутбуками, але тільки тими, які є в базі даних інституту та пройшли реєстрацію.

- **Настільки все серйозно? У твоїй групі хтось користується ноутбуком?**

- Користуються, але його, як я вже казав, просто потрібно зареєструвати.

- **Що потрібно для реєстрації?**

- Чесно кажучи, сам не знаю, віддав ноутбук і через деякий час все готово.

- **Чи були такі випадки, коли хтось користувався незареєстрованою технікою?**

- Ні, таких випадків не було. У будь-якому разі я не зустрічав.

- **Розкажи про свій режим дня?**

Враховуючи те, що студенти військових інститутів мають дуже важкий розпорядок, у чому ви переконаєтесь після наступної відповіді, далі у нас виникла

ситуація, за якої ми змушені були на деякий час припинити інтерв'ю саме через режим.

- *Вибачаюсь, був на спорт-масовій діяльності. Так от, наш день починається з підйому о 6:30, потім ранкова зарядка, після неї час для особистої гігієни, сніданок і ранковий огляд, коли перевіряють твій зовнішній вигляд. Далі, як і звичайний студент, я іду на заняття. Кожен день по-різному, буває 3 пари на день, іноді 4. Після пар ми обідаємо та ідемо на самостійну підготовку, а вже о 17:00 я іду на тренування. Далі вечера, час для особистих потреб, перевірка і відбій о 22:30. Описане вище повторюється майже кожного дня, окрім неділі.*

- ***З чого складається ваш раціон харчування?***

- *Харчування, порівняно з минулими роками, стало значно кращим. Зараз воно приближене до стандартів НАТО.*

Згідно інформації з офіційного сайту [Міністерства оборони України \(Defense-reforms.in.ua\)](http://Defense-reforms.in.ua) Відповідно до Постанови КМУ № 426, військовослужбовці мали доступ до де-факто 40-45 продуктів харчування. У реформованих військових частинах натомість діє Каталог з 396 позицій продуктів, зокрема, м'ясо, риба, овочі, фрукти та кисломолочні продукти, що відповідає стандартам НАТО. Добова вартість харчування за новою системою – від 69 до 78 грн (без урахування зарплат кухарів та комунальних послуг). Вартість старого – понад 80 грн.

- ***Можеш назвати декілька основних страв?***

- *Різні види круп: гречані, рисові, перлові. Дуже часто нам готують макарони. Три рази на тиждень зранку їмо йогурти, а ввечері іноді навіть і молочні каші.*

- ***Ваш інститут співпрацює конкретно з декількома виробниками чи кожного разу це їжа різної продукції?***

- *Є тендер на постачання продуктів, який виборюють організації. Яка саме компанія займається цим у нас, я не знаю.*

Детальніше про тендери Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова можна почитати на ProZorro.gov.ua ([сайт з пошуку тендерів](#)).

- **Як проходить твій навчальний процес?**

- *Навчальний процес у мене проходить майже так, як і у звичайного студента, за Болонською системою, але дисципліни є як звичайні, так і загальновійськові. До речі, ще на 1 та 2 курсах, особисто у нас, було дуже багато технічних дисциплін.*

Згідно Болонської системи освіти, для того щоб студенту отримати «5-ку» з якого-небудь предмету, йому необхідно вивчити 90-100% матеріалу, яким його навантажує викладач. Одна дисципліна включає в себе: лекції, семінари, лабораторні та практичні заняття, а таких предметів на курсі в середньому 10-12. При цьому приблизно 60% навчальної програми дається на самостійне вивчення студентом.

- **Можеш детальніше розказати про загальновійськові дисципліни та про ті, які проводяться на полігоні?**

- *Загальновійськові – це тактика, розвідка іноземних армій, інженерна підготовка, топографія. Предмети дуже цікаві та і в інтернеті про них багато інформації.*

- **Які ж тоді предмети відносяться до «звичайних»?**

- *Психологія, право, різні суспільні науки і так далі.*

- **А до технічних?**

- *Вища математика та її спеціальні розділи, фізика. На 3 курсі уже з'являться дисципліни за фахом, але їх я тобі назвати не можу.*

- **Державна «таємниця»?**

- *Все можливо.*

- **Уявімо ситуацію. Я – звичайний абітурієнт, хочу більше дізнатися про предмети, які будуть вивчатися мною у майбутньому. Хіба у такому разі**

мені не потрібно знати їх перелік, щоб обрати для себе найперспективніший ВУЗ?

- Ні, коли абітурієнт вступає до нашого навчального закладу, він заздалегідь знає, що на 3 курсі будуть предмети за спеціальністю і все.

- Але ж у такому випадку я можу просто обрати інший навчальний заклад, я маю на увазі той, який не має відношення до військової справи.

- Якщо ти хочеш вступати саме на цю спеціальність, то інститут є єдиним в Україні.

- Ти навчаєшся на денній формі, але згідно з інформації офіційного [сайту Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова \(zvir.zt.ua\)](http://zvir.zt.ua) освіти у вас можуть здобувати і заочно. Як проходить цей процес, враховуючи, що це військовий інститут, у якому, здавалося б, потрібно завжди бути присутнім на навчанні?

- У курсантів магістрів немає заочної форми навчання.

- А що на рахунок бакалаврів?

- Насправді, як такої заочної форми навчання немає. Раніше до нас просто приходили на військову кафедру, але це зовсім інше.

- Як проводиш свій вільний час?

- Вільний час...ось це дуже цікаве питання. Враховуючи те, що ми живемо в епоху COVID і в червоних зонах майже все тепер зачинено, я намагаюся якомога більше читати, займатися спортом і просто спілкуватися з різними цікавими людьми.

Нагадуємо які карантинні обмеження діють у «червоній зоні»:

**КАРАНТИННІ
ОБМЕЖЕННЯ**

ЧЕРВОНА ЕПІДЕМІОЛОГІЧНА ЗОНА

**РУХ ТРАНСПОРТУ
ОБМЕЖЕНИЙ**

 **ОСВІТНІ ЗАКЛАДИ
ЗАЧИНЕНІ**

**ВІДВІДУВАННЯ ЗАКЛАДІВ
СФЕРИ КУЛЬТУРИ,
КІНОТЕАТРІВ НЕМОЖЛИВЕ**

 **ВІДВІДУВАННЯ ЗАКЛАДІВ
ТОРГОВЕЛЬНОГО І ПОБУТОВОГО
ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ
ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ**

**ДІЯЛЬНІСТЬ ТРЦ, КАФЕ ТА
РЕСТОРАНІВ НЕМОЖЛИВА**

обмеження зеленої, жовтої та помаранчевої зон зберігаються

Карантинні обмеження, які діють у червоній епідеміологічній зоні

- ***А не забагато спорту, враховуючи те, що ви кожного дня і так виконуєте великі фізичні навантаження?***

- *Я тут уже майже 3 роки, тому запевняю, звикнути можна до всього. До того ж, спорт – це дуже хороший спосіб відволіктися.*

- ***Як часто є можливість просто відпочити?***

- *Ти маєш на увазі сон? Якщо так, то з кожним роком все легше і легше. На 1 курсі бажання поспати було будь-де та будь-коли, але зараз мені вистачає однієї ночі для цього. На мою думку, тут знаходиться набагато більше людей, які втомлені морально, хоча фізичних навантажень також багато.*

- ***Що допомагає саме тобі підтримувати моральний дух?***

- *Чесно? Найкраще допомагає зміна обстановки.*

- ***До речі, про моральних дух. Не так давно (1 вересня 2020 року) у багатьох українських ЗМІ з'явилася інформація про те, що першокурсник Житомирського військового інституту покінчив життя самогубством. Як можеш прокоментувати це?***

- *Так, дійсно, хлопець застрелився ще на початку навчального року. Здається, на місці знайшли папірець на якому було написано, що це через дівчину, все що я можу сказати.*

- ***Згідно деяких ресурсів, він вийшов до туалету з автоматом та набоями до нього, як, на твою думку, сталося так, що цього ніхто не проконтролював?***

- *Чесно, нічого не можу сказати про це.*

- ***Як часто буваєш вдома?***

- *Додому їзджу 2 рази на рік. Перший раз взимку, на 14 днів, а другий – влітку, на 30, але у холодну пору року канікули необов'язкові, тому хто не встиг закрити сесію, той нікуди не їде. В теплу ж пору року у нас є 15 законних днів, коли ми можемо відпочити, незалежно від того здав ти сесію вчасно чи ні.*

- **Особисто у тебе були проблеми із закриттям сесії?**
- Ні, я не хочу витратити свій час і навіть влітку сидіти в казармі, тому краще вчитися.
- **У вас є щось на кшталт чергування?**
- Є добовий наряд, так як і в армії.
- **Як часто тобі доводилося чергувати?**
- Все це залежить від багатьох факторів, тому точно відповісти на це питання не можу. Та і наряди є різні: вартовий, патруль, охорона об'єктів, добовий наряд роти.
- **Ти брав участь у всіх вище згаданих чергуваннях?**
- Так, усі беруть участь у цьому.
- **Яку стипендію отримуєш, якщо не секрет, і чи вистачає її на особисті потреби, враховуючи те, що вас забезпечують усім необхідним, починаючи від місяця проживання і закінчуючи харчуванням?**
- Стипендія приблизно 1000 гривень, точно не пам'ятаю. Питань по типу «вистачає чи ні», на мою думку, не повинно було б виникати через те, що за ці гроші зараз мало що можна придбати та і походи до магазину нам ніхто не оплачує.
- **Як, до речі, відрізняється рівень підготовки курсантів, які навчаються за платній основі і ваші?**
- На сьогоднішній день людей, які б навчалися на платній основі у нас немає. Тут навчаються як звичайні курсанти, які прийшли сюди після школи, так і люди, котрі прийшли сюди вже будучи військовими. До речі, вони отримують зарплатню, це десь 12 тис. грн. і мають можливість спати вдома.
- **Чи є якась ймовірність того, що після навчання вас відправлять в одну з гарячих точок? І чи була така практика раніше?**

- *Перед випуском є розподілення, після якого кожен курсант потрапляє до конкретної бригади. Враховуючи той факт, що у нас ООС (Операція об'єднаних сил), ті підрозділи, у яких перебуватимуть наші вихованці будуть відправлені в конкретні точки для подальшої оборони та охорони територіальної цілісності та суверенітету України. Тому потрапити до «гарячих» точок може кожен, це лише питання часу, для того ми тут і навчаємося 5 років.*

- ***І який мінімальний термін ви повинні будете провести там?***

- *Усе залежить від частини, але, як мені здається, мінімальний термін – це 6 місяців.*

- ***А максимальний?***

- *Не знаю, напевно, такого поняття, як «максимальний термін», не існує.*

- ***Тоді яка частина повинна буде відслужити там найдовше, а яка навпаки – найменше?***

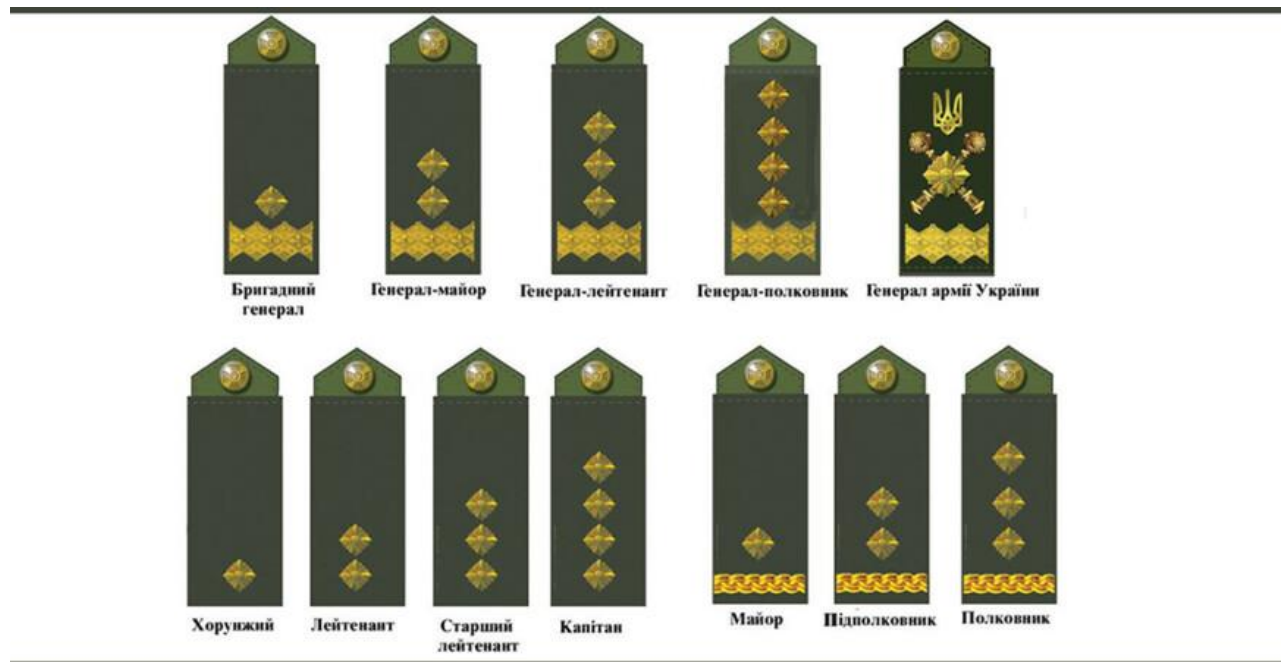
- *Існують бойові підрозділи, які виїжджають туди постійно. Нещодавно один мій знайомий також поїхав, але йому не сказали про те, коли він зможе повернутися назад, тому можна зробити висновок, що конкретних термінів ніхто не називає. Також слід пам'ятати, що до моменту випуску ми проходимо тільки військову практику, на війну тебе ніхто не відправить. У разі ж якщо ворог піде у наступ, то тільки 5 курс одразу ж поїде захищати свою державу, 4 курс через 3 місяці, а 3 курс через 6.*

- ***Яке звання ти отримаєш після закінчення навчання і що думаєш робити далі ?***

- *Всі магістри випускаються зі званням лейтенант. Що особисто я буду робити далі? Продовжу службу, але вже у якійсь зі спецчастин.*

- ***А бакалаври?***

- *Бакалаврів інститут не випускає, тільки магістрів.*

Джерело: сайт dnews.dp.ua

- **Яким чином можна «дослужитися», скажімо, до звання підполковника?**

- У військах є посади, кожна з яких відповідає певним званням. Ось ти лейтенант, стаєш на посаду старшого лейтенанта і через певний термін уже отримуєш це звання.

- **І яким чином можна стати на посаду старшого лейтенанта, що для цього потрібно зробити?**

- Уявімо, що ти касир. Щоб стати старшим касиром потрібно багато працювати, так само і у військовій справі.

- **Тобто конкретних шляхів отримати нову посаду та звання не існує?**

- Ні, є кастинг. Ти пропонуєш свою кандидатуру, після чого доводиш, що дійсно заслуговуєш на нове звання, і воно твоє.

- **Отож можемо побажати тобі тільки успіхів і кар'єрного росту, дякуємо за інтерв'ю.**

Проблема «білих» квитків

Після прийняття Закону № 3553 Про нові правила призову до лав збройних сил, а також на тлі загострення конфлікту на Донбасі в українських військоматах значною мірою виросли ціни та частота хабарів задля отримання «білого» квитка. «Білим» у народі називають військовий квиток для призовників, за станом здоров'я не придатних до військової служби та/або тих, що не служили у військових силах. Також ця назва може застосовуватися для позначення якогось іншого документа, який дозволяє на законних підставах звільнитися від військового обов'язку. Порівнюючи із цінами ухилення від проходження строкової служби за 2018 рік, можна зробити висновок, що у 2021 вони виросли майже на 1000 доларів, про це свідчать статистичні дані [Генерального прокурора України \(gp.gov.ua\)](http://www.gp.gov.ua). За оцінками силовиків, апетити хабарників відрізняються у залежності від регіону. У таких великих (за населенням) містах, як Київ, Харків, Одеса уклоністів значно більше, тому і ціни там також високі.

Головним способом не піти служити до армії стала видача «білих» квитків за станом здоров'я. За деякими ресурсами, всі ці питання вирішуються саме через співробітників військомату, які займають другорядні посади. Контакти цієї особи секретно передаються з рук у руки через батьків призовників, гарантією виступає те, що раніше ця людина уже виконувала свою обіцянку. Часто при особистій зустрічі співробітник не називає суму в голос, а пише її на папері та детально інструктує щодо подальших дій. Хабар передається через посередника, про якого вас заздалегідь попередять. Згідно подальшої інструкції, юнак призовного віку повинен придбати дешевий телефон, одноразову сім-карту та подзвонити за вказаним номером. По телефону скажуть коли, в який час і до якого саме лікаря вам потрібно буде прийти на медогляд. Після цього телефон та сім-карту потрібно буде знищити. Після медкомісії вам припишуть захворювання та непридатність до служби.

Якщо ж розібратись, то військкомат – це замкнута система, влаштуватися до якої можна тільки за протекцією керівництва. Згідно даних одного з колишніх співробітників військового комісаріату, актуальні «розцінки» у 2021 році виглядають саме так:

- 1) «не знайти» особу на роботі або ж за місцем проживання під час перевірки коштує від 1000 гривень до 100 доларів;
- 2) відтермінування на пів року за сімейними обставинами, або за навчанням, коштує від 300 до 500 доларів;
- 3) відтермінування на рік через хворобу – від 500 доларів і вище;
- 4) повне звільнення особи через проблеми зі здоров'ям коштуватиме 2000–3000 доларів.

Для таких варіантів потрібно мати міцні зв'язки з лікарями призовної комісії. Оскільки звільнення десяти і більше осіб за станом здоров'я з однакових причин може викликати підозру. Діагнози повинні бути різними, а тому частину коштів доведеться віддати лікарям. Обов'язковим є і перерахування майже половини коштів керівництву. У разі ж якщо співробітник вирішить залишити гроші собі, про його хабарництво одразу ж повідомлять правоохоронним органам.

У військовій сфері процвітає тотальне хабарництво і лише мала частина правопорушень дійсно доходять до слідства, про це говорить наступна статистика: так [в електронному реєстрі судових рішень \(court.gov.ua\)](http://court.gov.ua) за 2021 – 2021 роки було відкрито всього 9 справ щодо залучення співробітників військкоматів до кримінальної відповідальності за хабарі. У кількох судових документах згадано про десятки тисяч доларів, які буди конфісковані у затриманих. Однак вирок був винесений усього одній особі – лікарю-ортопеду із Сарненської районної призовної комісії Рівненської області. За 100 доларів і 1000 гривень медик написав діагноз, завдяки якому юнак отримав 6 місячне відтермінування від строкової служби. Особі, яка скоїла правопорушення, був виписаний штраф у розмірі 17 тис

гривень із забороною працювати в призовній медкомісії протягом наступних 3 років, у інших же випадках хабарники із військових комісаріатів, які були затримані на місці злочину, відбулися, судячи з реєстру, домашнім арештом на час слідства.

Про що ж саме йдеться у вищезазначеному законопроекті про призов?

Законопроект був ініціативою Президента України Володимира Зеленського. Ще на початку літа 2020 документ був внесений як невідкладний і вже у вересні пройшов перше читання. Далі пройдемося основними його частинами.

Перше на що потрібно звернути увагу – це те, що тепер, згідно з Законом № 3553, особа, яка не має військового квитка, не зможе підписати трудовий договір із роботодавцем. Норма може створити проблеми тим людям, які за місцем проживання зареєстровані не в Києві, а тим паче – на окупованих територіях або ж просто «платять за квартиру». Є велика ймовірність того, що не всі з вище перелічених осіб одразу підуть проходити медкомісію задля отримання військового квитка. Як наслідок слід очікувати ріст нелегального ринку праці.

У законопроекті також піднімається тема резервістів. До резервістів відносяться ті люди, які вже проходили службу або ж брали участь у воєнних конфліктах. Їх відносять до окремої категорії, котру потім можна буде мобілізувати в якнайшвидші терміни – за одну добу – згідно наказу Президента. Це можуть бути будь-які війська – починаючи від Нацгвардії і закінчуючи ЗСУ, але не більше ніж на пів року.

На що також слід звернути увагу, так це на підняття штрафів майже у 7 разів за порушення правил військового обліку. Наприклад, за неявку до військового комісаріату після отримання повістки, несвоєчасну постановку на облік, порушення порядку зборів резервістів, втрату військових документів або їх

пошкодження. Середній штраф, який чекатиме на осіб, котрі не будуть дотримуватися правил військового обліку варіюватиметься від 30 до 50 тис. грн за перше таке порушення і 105 тис. грн – за повторне.

Штрафи накладаються військовим комісаріатом, але це стосується тільки адміністративних порушень. Є і кримінальні, там ціни сягають декількох сотень тисяч.

За ухилення від військового обліку після попередження військкомату на особу чекає штраф у розмірі від 300 до 500 тис. грн (300-500 неоподаткованих мінімумів) або виправні роботи терміном до 2 років. Ухилення військовозобов'язаного або ж резервіста від зборів – від 500 до 700 тис. або ж роботи до 2 років.

Також іще на один рік – з 2 до 3 – збільшується тюремний термін за ухилення від проходження строкової служби в армії.

Новий законопроект дозволяє поліції доставляти юнаків до військового комісаріату. Раніше правоохоронні органи не мали такого права (хоча така незаконна практика була). Тепер після передачі прізвища до поліції, та, під час затримання цієї особи, може відправити її на військову службу.

Які завдання вирішує законопроект?

Питання про прийняття цього документа у другому читанні підняли ще 1-го березня 2020 року на засіданні фракції «Слуга народу». Про це розказав голова комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки Олександр Завітневич.

У своїй промові політик зробив акцент на пришвидшенні призову резервістів і диджиталізації цього процесу.

«Цей інструмент дасть змогу дуже оперативно протягом доби, в разі загострення ситуації на фронті або порушення кордонів держави, залучити вже наявний резерв», – сказав Завітневич.

Також, за його словами, військовий облік тепер здійснюватиметься в електронній формі.

Буде впроваджено електронний програмний продукт, схвалений наприкінці 2019 року, – це автоматизована система «Оберіг», яка дасть можливість об'єднати цей електронний реєстр військовослужбовців з іншими реєстрами в державі», – уточнив голова комітету.

Зі слів Завітневича, можна зробити висновок, що основною причиною, за якої документ ухвалили саме зараз, – це загострення ситуації на Сході України.

Що ж спровокувало загострення ситуації на Донбасі?

По-перше, загострення ситуації збігається з інтенсифікацією добудови газопроводу «Північний потік – 2». Якщо ж ситуація на фронті вийде з-під контролю, то проект під назвою «ПП – 2» зупиниться.

По-друге, українська влада в цілому хоче показати США, що наша політика і надалі залишається антиросійською, отримавши підтримку Байдена, але в той же час саме дипломатичне врегулювання конфлікту є для України пріоритетним. Припущення про те, що Росії ця війна не потрібна є цілком логічними, оскільки, як уже було написано вище, у разі загострення конфлікту на Донбасі зупиниться і побудова «Північного потоку – 2», але навіть у цьому випадку різкий призов до лав Збройних Сил України залишається недостатньо виправданим.

Які ж завдання тоді вирішує влада?

Перше – це курс на мілітаризацію українців в цілому, який почався ще з президентства Петра Порошенка і продовжується за правління Володимира Зеленського, але у цьому випадку мова йде не про формування професійної армії, як у США або ж у країнах Європи, а про призовну. Більшою мірою, це збільшення чисельності української армії і підготовка для майбутнього вирішення конфліктів на Донбасі та в анексованому Криму.

Друге – це контроль за радикальними формуваннями. Тепер усього за одну добу указом президента їх можна буде відправити на начання або ж збори. Приводом для цього може стати, наприклад, загострення ситуації на сході нашої країни, але і тут можуть виникнути деякі нюанси. Ніхто не може дати 100 відсоткової гарантії, що радикально налаштовані особи будуть підпорядковуватися мобілізації.

Третє – це ще один крок Володимира Зеленського в сторону актуалізації теми зовнішньої загрози. Такі натяки звучали ще у грудні 2021, коли Президент говорив про те, що у випадку загострення ситуації на окупованій території, до лав Збройних Сил України масово будуть доправленні особи як чоловічої статі, так і жіночої.

Детальніше із законопроектом № 3553 можна ознайомитися на [офіційному порталі Верховної Ради України \(rada.gov.ua\)](http://rada.gov.ua).

The screenshot shows the official website of the Verkhovna Rada of Ukraine. The header includes the Ukrainian coat of arms and the text "ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ офіційний веб-портал". Navigation links include "Головна", "Законотворчість", "Законодавство", "Очищення влади", "Міжнародна діяльність", "Інформація", "Контакти", "Ресурси", and "Новини". A search bar and utility links like "Електронні петиції" and "Громадське обговорення законопроектів" are also visible.

The main content area displays the title of the bill: "Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань виконання військового обов'язку та ведення військового обліку".

Metadata for the bill is provided:

- Номер, дата реєстрації: 3553 від 28.05.2020
- Номер, дата акту: 1357-IX від 30.03.2021
- Сесія реєстрації: 3 сесія IX скликання
- Включено до порядку денного: 1164-IX від 02.02.2021
- Редакція законопроекту: Основний
- Рубрика законопроекту: Безпека і оборона
- Суб'єкт права законодавчої ініціативи: Президент України
- Ініціатор(и) законопроекту:
 - Зеленський Володимир Олександрович Президент України

Джерело: офіційний сайт Верховної Ради України

ВИСНОВКИ

Головною метою написання кваліфікаційної роботи була оцінка успішності цивільних працівників «четвертої влади» у якості воєнних журналістів, виявлення тенденцій щодо розвитку військової журналістики в Україні. Реалізувати поставлену мету потрібно було ознайомившись з теоретичними засадами, для подальшого дослідження та аналізу цієї теми, що і було нами виконано.

Проаналізувавши теоретичні підходи та ідеї щодо такого явища, як воєнний конфлікт, можна зробити висновок, що журналістика потребує цілковитого висвітлення певної події, але зображуючи дійсність на фронті, потрібно все ж таки уникати деяких фактів. Зайвим підтвердженням тому є результати моніторингу таких програм, як «ТСН» (телеканал «1+1») і «Факти» (телеканал «ICTV») задля визначення особливості змістовного наповнення сюжетів українських новинних випусків на тему воєнних конфліктів. Саме в умовах військового конфлікту журналіст має можливість впливати на подальший розвиток або ж навпаки припинення військових дій, особливо в інформаційному конфлікті, застосовуючи різні прийоми задля деескалації.

Порівнюючи матеріали таких програм, як «Факти» і «ТСН» можна зробити висновок, що перші висвітлювали події на Сході України професійніше та нейтральніше, про що говорить кількість порушень зображених на діаграмах.

Останнім завданням нашої бакалаврської роботи було створення власних журналістських матеріалів на військову тематику, з чим ми впоралися. У кваліфікаційній роботі ми представили власний журналістський доробок на цю тему, який складається із трьох різножанрових матеріалів загальною кількістю 276921 знаків.

Таким чином, на сьогодні військову журналістику потрібно розвивати, щоб мати більш кваліфікованих працівників у такій сфері, які б добре розумілись в

питаннях, що пов'язані з цією тематикою, а матеріали означеної теми є актуальними і можуть бути оприлюднені як в регіональних, так і у всеукраїнських медіа.